

महाराष्ट्र शासन
गृह विभाग (विशेष)
परिपत्रक क्र.इएक्सटी १०२००३/५०८/विशा-५
मंत्रालय, मुंबई-३२ दिनांक ८ सप्टेंबर, २००३

शासन परिपत्रक:- फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम १४४ नुसार साधारणतः गणेशोत्सव, नवरात्रोत्सव या पगण्यात पोलीस अधिकारी एखाद्या व्यक्तीवर कारवाई करून त्या व्यक्तीला काही कालावधीकरिता त्या परिक्षेत्रात प्रवेश करण्यास बंदी घालतात. परंतु मा.उच्च न्यायालयाने श्री.जब्बार शाहा विरुद्ध महाराष्ट्र शासन या प्रकरणी निकाल देताना स्पष्ट केले आहे की, "फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम १४४ नुसार एखाद्या व्यक्तीस त्यांनी सदर कालावधीत काही गैरकृत्य करू नये म्हणून आदेश देण्याचा अधिकार प्रदान केला आहे. परंतु त्या व्यक्तीस सदर परिक्षेत्राच्या बाहेर निघून जाण्याचे आदेश देता येणार नाही. मुंबई पोलीस अधिनियम, १९५१ च्या तरतुदीनुसार एखाद्या व्यक्तीस प्रतिबंधित क्षेत्रात प्रवेश करण्यास काही कालावधीकरिता बंदी घातली जाते. दोन्ही कायद्यान्वये करण्यात येणारी कारवाई ही वेगवेगळ्या स्वरूपाची आहे. परंतु मा.उच्च न्यायालयाने दाखल झालेल्या एका प्रकरणात श्री.जब्बार शाहा विरुद्ध महाराष्ट्र शासन या प्रकरणात मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या आदेशाचे पालन केले जात नाही असे शासनाच्या निदर्शनास आणलेले आहे.

"फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम १४४ नुसार एखाद्या व्यक्तीला गैरकृत्य न करण्याबाबत आदेशाची/हुकुमाची अंमलबजावणी करता येते त्यास तो राहत असलेल्या क्षेत्रातून बाहेर निघून जाण्याबाबत आदेश देता येत नाही." परंतु बहुतांश पोलीस अधिकारी फौजदारी प्रक्रिया संहितेचा वेगळा अर्थ लादून गैरकृत्य करू पाहणाऱ्या व्यक्तीस तो राहत असलेल्या ठिकाणी काही कालावधीकरिता प्रवेश करण्यास प्रतिबंध करतात असे निदर्शनास आले आहे. एखाद्या व्यक्तीमुळे तो राहत असलेल्या परिक्षेत्रातील जनतेला अथवा जनतेच्या मालमत्तेला त्याच्यापासून धोका पोहचण्याचा संभव असतो, अशा वेळी त्या व्यक्तीला त्या परिक्षेत्रातून हद्दपार करण्याकरिता मुंबई पोलीस अधिनियम १९५१ च्या कलम ५६ नुसार कारवाई करण्यात येते. यामुळे फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १४४ नुसार कारवाई करताना त्या कलमामधील तरतुदीचा अर्थ विचारात घेऊनच कारवाई करावी असे सर्व संबंधितांना या परिपत्रकाद्वारे सूचना देण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(अ. सा. रणदिने)

कार्यासन अधिकारी, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन

प्रत

पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
सर्व पोलीस आयुक्त,
सर्व पोलीस अधिक्षक,
उप विभागीय पोलीस अधिकारी, घुळं (शहर)